

© BART VLEESCHOUWERS

Goudsbloem, nieuwigheid met potentieel

We hebben het al vaker over goudsbloem (*Calendula officinalis*) gehad als mogelijke nieuwe teelt. Zopas is een vierjarig project afgesloten: 'GOGO' ofwel 'Goudsbloem, een gouden kans'.

Bart Vleeschouwers

Het GOGO-project werd gecoördineerd door het Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant en de onderzoeksdomeinen Plant en Agrotechniek van het ILVO werkten eraan mee. Het had als doelstelling om na te gaan of het telen van goudsbloe-

men realistisch en haalbaar is. Daarnaast is er heel wat vergelijkend rassonderzoek verricht en zocht men naar een aangepaste techniek om de bloemen te oogsten. We zetten hier graag enkele conclusies van dit project op een rijtje.

Aangepaste rassenkeuze

Omdat goudsbloemen vanuit meerdere oogpunten interessant zijn, is het ook belangrijk om de juiste variëteit te kiezen in functie van wat men met de oogst wil doen. De bloemen bevatten heel wat verbindingen die interessant zijn voor cosmetica. Olie geëxtraheerd uit vooral de buitenste lintbloemen is trouwens al eeuwenlang de basis voor gebruik in zalfjes en crèmes voor huidverzorging. De zaden op hun beurt bevatten dan weer verbindingen die erg interessant kunnen zijn voor de productie van biogebaseerde verven en dergelijke. Uit het project kwam naar voren dat de dubbeldoel-teelt (enkele keren bloemen oogsten en dan laten doorgroeien en afrijpen voor zaadoogst) waarschijnlijk de meest rendabele teeltvorm is voor goudsbloem in hoofdteelt. Een goede variëteit moet dus én veel bloemen geven én nadien ook nog eens voldoende zaad opleveren.

Daarnaast is er natuurlijk ook nog een verschil in inhoudsstoffen tussen de rassen. Bij een keuze moet de teler daar ook rekening mee houden. De teeltgids voor goudsbloemen kan daarbij helpen.

Teeltmethode

Goudsbloem groeit goed op elke grond die het goed doet voor andere akkerbouwgewassen. De zaden kiemen gemakkelijk, maar het duurt een tijdje eer het gewas dichtgegroeid is. Dat kan een probleem van onkruid opleveren. Er zijn immers nog geen plantenbeschermingsmiddelen goedgekeurd voor deze nieuwe teelt. Daarom begint men best met een perceel met lage onkruiddruk. Een kerende grondbe- werking kan ook een zuiverder zaaibed opleveren. Er wordt wel gewerkt om plantenbeschermingsmiddelen erkend te krijgen en in de toekomst te kunnen evolueren naar een combinatie van chemische en mechanische onkruidbestrijding.

Zaaïen gebeurt vanaf half april. De

eerste bloemen kan men verwachten na een zes- à achtal weken. Het is mogelijk om het gewas onkruidvrij te houden door regelmatig te wiedeggen of te schoffelen. Bij wiedeggen begint men op de zachtste stand om zeker geen plantjes uit te trekken. Eens het gewas een tiental cm groot is, kan men al veel steviger eggen. Soms volstaat dat echter niet en moet men nog schoffelen tussen de rijen (om bijvoorbeeld melde te bestrijden). Als het onkruid toch te groot dreigt te worden, kan het soms nuttig zijn om met een maaibalk vlak boven het gewas te rijden. De opschietende onkruidplanten (meestal melde) worden dan afgesneden en hebben dan meteen een achterstand tegenover de goudsbloemen.

Goudsbloem kan ook als nateelt na wintergerst. Daarbij moet je wel eerst de opslag van de gerst laten opkomen en oppervlakkig bewerken voordat je kan zaaien. Je kan dan nog enkele keren bloemen oogsten. Volgroeide zaden zijn dan echter niet meer te bekomen. Een van de goudsbloempioniers experimenteert intussen met de onderzaai van goudsbloem in wintertarwe, een teeltsysteem dat de moeite loont om verder te onderzoeken. De grootste opbrengst van bloemen verkrijgt je met manueel oogsten. Dit is in onze contreien echter onbetaalbaar. Machinaal oogsten is daarom noodzakelijk. Het ILVO heeft in het kader van het project een drietal ontwerpen van oogstmachines gemaakt. Het derde prototype dat je aan het werk kon zien op de Werktuigendagen lijkt voorlopig wel het interessantst te zijn.

Oogsten van de zaden

In functie van de weersomstandigheden en het aantal voorafgaande bloem-oogsten kan het nodig zijn om op het einde van het groeiseizoen het gewas dood te spuiten zodat je een lager vochtgehalte krijgt in het zaad. Men vermijdt daarmee ook dat er te veel

onrijpe (groene) zaadjes in de oogst terechtkomen. Dat veroorzaakt een groenverkleuring van de olie en dat willen de afnemers niet. Een alternatief voor loofdoding is zwadmaaieren, aangezien er (nog) geen loofdoders erkend zijn voor de teelt van goudsbloem.

Op het einde van het seizoen kunnen goudsbloemen gaan legeren, bijvoorbeeld na hevige neerslag, en dat vormt een probleem. Daardoor komen er bij het oogsten veel onzuiverheden in het product (soms meer dan 50%!). In ieder geval is het erg belangrijk dat alle partijen goudsbloemzaden worden opgeschoond voordat ze in de pers komen. Onderzoek naar verbeterde oogsttechnieken kan hier in de toekomst nog soelaas bieden.

Je kan dan de geoogste zaden persen in een schroefpers. Daarvoor heeft men wel al grotere partijen nodig en dat is momenteel nog een probleem, onder meer door de hoge kost van het drogen en schonen door de hoge percentages onzuiverheden bij de oogst.

Om alle olie uit te kunnen persen, kan je de perskoek ook nog eens extraheren met een solvent. Daardoor verkrijgt je ook een bijkomend droogeffect. Dit moet echter nog verder onderzocht en uitgeprobeerd worden.

Rentabiliteit

De hamvraag bij deze nieuwe ontwikkelingen is natuurlijk of goudsbloemen telen rendabel is voor de boer. Het antwoord is niet zo eenvoudig, verschillende factoren spelen een rol waaronder enkele 'gamechangers'. Zo is er op dit moment nog geen markttoegang tot de meest geschikte variëteiten, de WUR-variëteiten. Daarnaast zijn er voorlopig nog geen gewasbeschermingsmiddelen (GBM) goedgekeurd, wat zeker inzake onkruidbestrijding een probleem kan opleveren. Fabrikanten van GBM investeren niet in een goedkeuringsdossier voor nicheteelten zoals goudsbloem omdat dit voor hen economisch niet interessant is. In de

Goudsbloem groeit goed op elke grond die het goed doet voor andere akkerbouwgewassen.

wetgeving is voorzien dat 'derden' een aanvraag kunnen indienen om een toelating te bekomen voor gebruik van een al toegelaten gewasbeschermingsmiddel in een 'kleine teelt'. Op basis van deze regeling voor kleine teelten (*minor uses*) en dankzij de resultaten van de onkruidbestrijdingsproeven binnen GOGO kunnen we dossiers indienen voor derdenuitbreiding van middelen naar goudsbloem toe.

Aan de verwerkingszijde van de zaden zijn grotere volumes nodig voor R&D-doeleinden, maar de telers die deze volumes aanleveren wensen ook terdege vergoed te worden. Wie draagt de investeringen die horen bij het opschalen? Dit is het klassieke kip-en-eiverhaal.

Uit de berekeningen van het Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant blijkt dat deze teelt rendabel kan zijn. Dan gaat men wel uit van het telen van dubbeldoelrassen waarbij eerst een aantal keren bloemen geoogst worden en later op het seizoen de bloemen verder kunnen ontwikkelen om als zaad te worden geoogst.

Het ontbreekt ook niet aan gemotiveerde landbouwers die goudsbloem willen telen. Voorlopig is het echter wachten op afnemers die bereid zijn met de landbouwers mee te stappen in een traject om gezamenlijk te werken aan de opschaling en verdere ontplooiing van deze beloftevolle teelt. Verder onderzoek rond de teelt en het gebruik van goudsbloemen is daarom zeker nuttig. ■

 www.vlaamsbrabant.be/nl, zoek naar 'teeltgids goudsbloem'